

probleme iz filozofijske psihologije: razliku između fizičkih i psihičkih pojava, osjetnoga i duhovnoga, doživljaja saznavanja i čuvstvovanja i težnja, nužde i slobode, pojave i subjekta. Doista sva važnija pitanja, ne izuzev ni supstancijalnosti i besmrtnosti duše, religije i savršenstva, dolaze na red, tako te je ova »školska« Psihologija pregled čitave psihologije, kojim će se moći s velikom korišću služiti i onaj, koji je već svršio srednju školu i »ponesao knjigu iz škole — u život«, kako to želi pisac u Predgovoru. To je i za profesora psihologije na srednjim školama prava sreća, što ima takav udžbenik, u kojem nalazi obrađena sva pitanja, do kojih mu je najviše stalo, tako te se može u glavnom ograničiti na tumačenje. A ni to neće biti teško, jer se »Psihologija« odlikuje ne samo u pogledu sadržaja, nego i s didaktičke strane.

Terminologija je dosljedno provedena kroz čitavu knjigu. Svaki je tehnički izraz, osobito latinski, protumačen, a na svršetku knjige dodan je rječnik, u kojem je sadržana čitava terminologija objašnjena i sa jezičnog i sa pojmovnog stanovišta; ovaj rječnik može služiti kao uzor sličnima. I u metodičkom pogledu ističe se Z-va »Psihologija«. Jasna i pregledna je razdioba čitavog sadržaja: I. Dio o raznim doživljajima saznavanja, najprije osjetilnom opažanju, onda o predočavanju, napokon o mišljenju; II. Dio o čuvstvovanju; III. Dio o težnju i htijenju. Isto je tako materija svakoga pojedinoga dijela logički jasno raščlanjena. U velike olakšava pregled, što je na rubu stranica označen sadržaj. Jasnoći ima služiti i 14 slika na kraju knjige, koje se odnose na eksperimentalni dio »Psihologije«.

Napokon valja istaknuti u čitavoj knjizi jednu vrlinu, koju tako rijetko susrećemo a koja donosi daku najveću i najtrajniju korist. Z. ne saopćava samo razumijevanje i znanje, on ne uči samo filozofiju nego i filozofiranje. Ne služi se »spekulativno dogmatskim« metodom, nego induktivnim ili »znanstvenom empirijom«. On potiče na razmišljanje i reflektiranje i traženje odgovora na razne probleme. Tako pripravlja i usposobljuje za bolje razumijevanje najdubljih psihološko-filozofijskih pitanja o duši, njezinoj naravi i svezi s tijelom. Istu svrhu potpomaže i »Povijest psihološke nauke« u »Dodatku II.«.

Zato iskreno želim, da se ova »Psihologija« uvede u mnoga srednja učilišta, za koja je i odobrena od Ministarstva Prosvjete.

Franjo Šanc D. I.

Fr. Bulić i M. Abramić: Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku god. XLVII—XLVIII. Split, Narodna tiskara, 1924/25. Doštampan 24. decembra 1926.

Sadržaj »Vjesnika« za god. 1924—25. donosi u prvom redu stručne radove Msgr. Bulića: Naslovi posvete bazilike gradskih i vangradskih Solina (str. 11.—20.) i po tom u 4 članka tačne opise svih pojedinih nađenih fragmenata pri iskopinama u poganskoj nekropoli u Solinu zvanom Hortus Metrodori (str. 46.—51.), u perimetralnim zidovima i u kulama stare Salone (str. 27.—46.), zatim na jugu gradskih bazilika u Solinu (str. 53.—68.). Jednako opisuje Msgr. Bulić starinske nalaze u Omišu, Hvaru, Perastu, Lečevici i drugdje. Od M. Abramića je radnja: Grčki natpisi iz Solina (str. 3.—11.) i dvije bilješke (str. 68. i 70.). Iv. Ev. Kujundžić

odbija mišljenje nekih da bi Bistue Nova u Bosni imala biti Zenica. Spomenuti valja još veliku radnju Marka Perojevića: Hiljadugodišnjicu hrvatskog kraljevstva (str. 97.—152.) i Bibliografiju (str. 162.—180.) od A. Grgina.

Od priloga valja istaknuti radnje: Lj. Karamana: Basrelief u splitskoj krstionici (str. 1.—27.). Fr. Bulića: Krunidbena bazilika kralja Zvonimira usred Gradine u Solinu (str. I.—V.), zatim: Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij (str. 1.—152.) i Dr. V. Novaka: Analiza razvoda zemlja manastira sv. Benedikta u Splitu (str. 1.—31.). Ova potonja naročito radi utvrđenja o falsifikatu kraljevskih isprava (Zvonimira i Stjepana II.).

I sam »Vjesnik« kao i prilozi urešeni su uspješnim reprodukcijama pojedinih dokumenata. »Vjesnik« nastavlja slavne Staze »Bulletina« pa se po spomenutom sadržaju vidi, da je jedan važan i odličan naučni zbornik.

Dr. A. Ž.

Don Frano Bulić: Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij [L'archéologie en Dalmatie de X-ème siècle jusqu' à present (recherches et études)]. Posebni otisak iz »Zbornika Matice Hrvatske«. Zagreb 1925. 4°, str. 152.

O tisućoj godišnjici hrvatskog kraljevstva izdao je don Frane Bulić u »Zborniku«, (knj. I. svezak 1.) što ga je objelodanila »Matica Hrvatska«, jedan pregled naučnog rada na arheološkom i historičkom polju u Dalmaciji. Ova je potonji t. j. naučni historički rad, uzet pod oko samo u koliko je u vezi s arheološkim istraživanjima.

Najprije je tačno izneseno sve, što je pisano o Dalmaciji i njezinim spomenicima počevši od Konstantina Porfirogeneta (god. 949.), pa Tome Arcidakona (1200.—1268.) dalje kroz četnaesti i petnaesti vijek. Od 16. vijeka već je broj putopisa i izvještaja veći, dok se kroz 17. i 18. vijek može reći, da je bilo veliko zanimanje za naše »starine« (str. 18.).

Nova, bolja era za arheologiju nastaje početkom 19. vijeka: utemeljenjem arheološkog muzeja u Splitu god. 1821.

Sad iznosi don Frane Bulić zamjernom tačnošću i marljivošću čitav niz autora i njihovih djela, kako između domaćih ljudi tako i između stranih učenjaka, koji su se bavili našom arheologijom (str. 30.—40.). A onda slika razvitak arheologije u splitskom muzeju, u solinskim iskapanjima i navodi djelatnost konzervatora za Dalmaciju (str. 45. i dalje). Od godine 1883. djeluje sâm don Frane kao direktor gimnazije i arheološkog muzeja, te konzervator spomenika u Splitu. Sav rad na ovom ogromnom polju nosi od sada pečat njegove lične djelatnosti. Boreći se sa stotinama neprilika i s nevjerojatnim nerazumijevanjem Don Frane svladava posao, za koji bi trebalo nekoliko života čitavi ljudi. On ustrajno pronosi barjak znanosti kroz pigmejštinu svoje okoline i sićušnost svojih pomagača. On pobjeđuje na svim linijama; visoko iznad milieua otkrače njegova učenjačka figura. Evropa pruža hrvatskomu sinu i katoličkom svećeniku za života lovor-vijenac!

S dva nam je razloga naročito drago, da je Don Frane publicirao ovu radnju. Najprije, što je ovdje sistematskim u zaokružnoj jednoj, preglednoj